

Informationsaktivitet om kost och motion

Ett initiativ av socialstyrelsen

Anna Thille

Våren 1969 tog socialstyrelsen initiativet till en långsiktig kampanj för att förbättra koststandarderna och öka den fysiska aktiviteten. Kampanjens organisation och dess aktuella konkreta mål presenteras i nedanstående artikel. Av denna framgår också att man skall försöka kontinuerligt mäta effekten av den genomförda informationsaktiviteten.

Anna Thille är förste byråsekreterare vid Socialstyrelsen.

Enligt näringsfysiologisk och medicinsk expertis är den svenska folkkosten inte anpassad till energi- och näringsbehovet hos flertalet av människorna i vårt land. Den allmänna standardhöjningen har inte inneburit motsvarande förbättring av koststandarderna. Felaktiga kostvanor är bidragande orsak till många sjukdomar och kan verka allmänt nersättande på den enskilda människans hälsa, kondition och välbefinnande.

Denna utveckling är anledningen till att socialstyrelsen ansett det nödvändigt att starta en intensifierad och samordnad informationsverksamhet för att förbättra koststandarderna och öka den fysiska aktiviteten.

Frågan om information till allmänheten om en näringsriktig kost har under lång tid diskuterats inom socialstyrelsens hälsovårdssupplysningsdelegation (HVUD), men har tidigare i mycket ringa omfattning ingått i delegationens verksamhet.

För att i ökad omfattning kunna sprida kunskaper inom området "kost och motion" krävs sakkunskap inom näringsfysiologi, medicin och fysiologi. Därför sammankallade socialstyrelsen våren 1969 på HVUD:s initiativ en medicinsk expertgrupp för kost-, närings- och motionsfrågor (MEK) med professor Arvid Wretling som ordförande. Övriga ledamöter i gruppen är: professor Lars A Carlson, docent Carl Erik Danielson, docent Björn Isaksson, professor Stig Larsson, la-

boratoriechef Marit Neymark, docent Göran Sterky, professor Rune Söremark, laborator Irma Åstrand, bitr professor P-O Åstrand och doktor Astrid Nölander gruppens sekreterare.

Fr o m januari 1970 har professor Arvid Wretling p g a ändrad tjänstgöring förenad med utomlandsvistelse begärt entledigande från uppdraget att vara gruppens ordförande. Till t f ordförande har utsetts docent Björn Isaksson.

Expertgruppen har till uppgift att sammanställa de fakta som skall utgöra underlag för hela informationsaktiviteten.

Informationsaktivitetens syfte är att till allmänheten föra ut de riktlinjer för kost och motion som fastslagits av den medicinska expertgruppen för att åstadkomma en förändring av vanor och traditioner ifråga om kost och fysisk aktivitet.

Ettårsplan, tvåårsplan och tioårsplan

Detta totalmål kan inte nås på kort sikt. Arbetet måste därför bedrivas med delmål inlagda i en rullande planering som hela tiden anpassas till nuläget. Den totala tidsplaneringen omfattar tre planer:

- I = budgetåret 1970/71
- II = en treårsperiod fram till och med budgetåret 1972/73
- III = en tioårsperiod från 1 juli 1970 räknat.

Plan I har detaljplanerats, medan övriga planer baseras på etappvisa mål med fortlöpande detaljplanering. Under det kommande budgetåret föreslås att informationen huvudsakligen inriktas på storhushållen.

En serveras dagligen mellan 3—4 miljoner matportioner i olika kollektiva sammanhang, inom vårdsektorn, skolan, näringslivet etc. Socialstyrelsen har ansett det vara av fundamental betydelse att dessa måltider i så stor utsträckning som möjligt blir näringsriktiga. Frågan har tidigare uppmärksammats i olika sammanhang och åtgärder har vidtagits i förbättrande syfte inom skolan, inom olika vårdinrättningar och inte minst inom den privata sektorn. Situationen idag lämnar dock mycket övrigt att önska varför socialstyrelsen velat göra storhushållen till målgrupp för den första omfattande informationsinsatsen med början hösten 1970.

Konferenser

Förutom ett grundmaterial bestående av ovan nämnda faktaskrift och ett anpassat kompletteringsmaterial för information och diskussion samt receptsamlingar kommer en serie konferenser att hållas, dels på central nivå dels på länsnivå. Den centrala konferensen kommer att hållas på hösten 1970 för sådana personer som på central nivå är sysselsatta med storhushållsproblematiken. I varje län kommer att hållas en eller flera konferenser för ansvariga inom kollektivhushållen. Konferenserna avses pågå under tre dagar i varje län omfattande en dag för skolan, en dag för vårdinstitutioner och en dag för övriga. Länskonferenserna kommer om möjligt att genomföras under oktober—november 1970 och administreras av därför särskilt utbildad personal.

Målet med denna aktivitet är att all personal inom statlig, kommunal och privat sektor som har att göra med kollektiva måltider skall ha fått information om lämpliga metoder att göra måltiderna näringsriktiga.

Organisationen

En informationsaktivitet av detta slag, som berör ett stort antal intressenter i samhället från produ-

center och leverantörer av livsmedel över olika myndigheter och intresseorganisationer till enskilda konsumenter, kräver en omfattande och genomtänkt organisationsapparat för att kunna genomföras.

Förutom ett rent administrativt ledningscentrum med arbets- och rådgivande grupper knutet till socialstyrelsen föreslår styrelsen att en samarbetsdelegation tillsätts. I samarbetsdelegationen bör ingå representanter för den offentliga sektorn, näringsliv och konsumenter (representerade av politiska, fackliga och ideella organisationer).

Ledningen av kampanjen delegeras till en ledningsgrupp, som tillsätts av socialstyrelsen. I den bör ingå representanter förutom för socialstyrelsen och HVUD för landsting, kommun, näringsliv, handel och organisationer. Folkrörelsen för idrott och motion bör få en särskild representant med tanke på aktivitetens motionsinriktning.

I ledningsgruppen bör också ingå representant för expertgruppen och för statens konsumentråd.

De olika aktiviteterna kommer att kontinuerligt effektmätas enligt de modeller som idag rekommenderas av informationsexpertis. Syftet med undersökningsverksamheten är att få fram data som kan vara vägledande för aktiviteternas fortsatta utformning. Det måste också anses vara ett allmänt intresse att se vilken effekt informationsaktiviteten haft både i dess helhet och i detaljer.

Meddelande från FSS styrelse

1970 års årsmöte och studiedagar kommer att äga rum i Göteborg. Huvuddelen av tiden kommer att ägnas åt en redovisning och genomgång av det förslag till målsättning som samarbetskommittén för socialvårdens målfrågor beräknas framlägga till studiedagarna.

Innehållet i 1969 års studiedagar i Eskilstuna föreligger nu i tryck. Boken, Alternativ socialvård, som kostar 15 kronor, kan rekvideras under adress Föreningen Sveriges Socialchefer, Box 8085, 200 41 Malmö 8 eller per telefon 040/99 50 00 ankn 102.